

nak meghatározó voltára, a családi élet sorskérdéseket felfűző élményvilágára. Ide tartozik tehát, hogy különös szeretettel viszonyul a fához mint anyaghoz, legyen az megmunkált vagy természetes állagú; objektjei és installációi rendre belőle készülnek, akár csak tájművészeti kullisszái, a sámankarók és a kereszték.

Drozsnik István ma is fiatalos hévvel alkot választott műfajaiban, s nem kétséges, hogy opusa az évek haladtával még inkább terebélyesedni fog. Munkásságának jelen áttekintése megadja a fő támpontokat, melyeknek mentén majdán kikerekedő teljesítményét értékelni lehet.

ART LOVER

(A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság és az Észak-Magyarországi Múzeumbaráti Kör Alapítvány kiadása, Miskolc, 2005, 216 oldal, ármegjelölés nélkül)

JEAN RENOIR:

Életem és filmjeim

Goethe mondta titkárának, kedves Eckermannjának egyik beszélgetésük során, hogy tanulni csak attól lehet, akit szeretünk. Mindez nem véletlenül jutott eszembe a nagy francia filmrendező, Jean Renoir memoárját, leveleit és néhány vele készült interjút magában foglaló kö-

tet kapcsán. Az ünnevelt impresszionista festő filmrendezővé lett fiától sokat lehet tanulni, és nagyon meg is lehet őt szeretni.

Akit egy kicsit is érdekel a film-történet, annak persze kötelező olvasmány a könyv (ahogy a Zalán Vince szerkesztette sorozat szinte minden darabja), de korántsem csak a mozgóképről olvashatni benne fontos és eredeti gondolatokat. Jean Renoir sokoldalú tehetség volt, élvezetesen írt, s nemcsak íróként, rendezőként és producerként, hanem színészként is megállta a helyét, ha kellett. Lefegyverző őszinteséggel, minden póz és kevélység nélkül, vele született humorérzéssel veszi sorba azokat a hol neves, hol a nagyközönség előtt tökéletesen ismeretlen embereket, akik hatottak rá, akiknek – ahogy állítja – szinte mindent köszönhetett. Azt hiszem, Renoir mélyen meg volt győződve arról, hogy Marcus Aureliustól kell szerénységet tanulnia, bár nem említi a sztoikus császárt és filozófust, akinek legfőbb vágya volt, hogy önhittségében „el ne császárosodjék”.

Vagyis legelőbb talán azt lehet megtanulni a francia filmrendezőtől, hogy valaki akkor is békében és elégedettségben lehet önmagával, ha tisztába jön azzal, milyen kevés benne a csak önmagának tulajdonítható érték. Ha pontosan látja, személyisége kialakulásában még annál is nagyobb a környezete érdeme, mint amennyit gondolni szokott ró-

la. Micsoda teljesítmény ez olysvakalától, aki nagy ember fiaként, egy darabig kétségkívül annak árnyékában cseperedett föl! És micsoda szerencse, hogy éppen azt a lefegyverző őszinteséget, konvenciómentességet és eredeti gondolkodást sajátította el családjától és a múlt századforduló idején pezsgő liberális francia művész-értelmiségi körtől, aminek köszönhetően racionálisan gondolkodó humanista lett belőle.

Ezért aztán nem meglepő, hogy képes volt meglátni és elfogadni az emberi jellemek sokféleségét, s ezt később rendezőként csodálatosan kamatoztatta. Nemcsak a forgatókönyvek és a dramaturgia ügyeiben, hanem főként munkatársaival és mindenekelőtt a színé-

szeivel való viszonyában. Néhány jellemző példájából, módszereinek rövid felvázolásából többet lehet tanulni a társas viszonyok optimalizálásáról, az akaratérvényesítés okos metodikájáról, mint unalmas pszichológiai kézikönyvek tucatjaiból.

Igazán érdekesek híres filmjei kapcsán felidézett személyes emlékei, utólagos gondolatai *A nagy ábrándról*, az *Egy szobalány naplójáról* vagy *A folyóról*, meg a sok egykori filmstárról, akikkel együtt dolgozott, Jean Gabintól Louis Jouvét-n át Eric von Stroheimig. Legalább ennyire eredetiek a személyes visszaemlékezésben, az interjúkban és a levelekben

elcsepegtetett gondolatai életről és művészetéről. Csak taláalomra választok egyet a moziról: „A »kommersz-film« arany szabálya, hogy a közönséget csak fizikai értelemben érheti megrázkódtatás. Annyi gyilkosságot vagy balesetet mutathatunk, amennyit csak akarunk, nem baj, ha sikoltoznak a rémülettől, csak problémát ne kelljen megoldaniuk.” Vagy egy másikat a rendezői hivatásról meg úgy általában az életről: „A rendező

nem teremtő, hanem bába. Világra kell segítenie a színész gyermekét, akiről még maga a színész sem tudja, hogy a méhében hordozza. Ebben a munkában a szülész eszköze a környezet megismerése és törvényeinek betartása. Minden emberi lény magában hordoz valamilyen

hitet. Olyan ez, mint egy természeti vallás. A megvalósult alkotás értéke attól függ, hogy ezt a hitet milyen mértékben sikerült megfogalmaznunk. Vannak, akiknél ez a kincs örökre rejtve marad, elfedi az a rengeteg hazugság, amivel létünk ki van kövezve. Érdekes, hogy amikor a rendező a saját világát próbálja megfogalmazni, akkor munkatársait is hozzásegíti, hogy eljussanak a magukéhoz.”

Tanuljunk Renoirtól! Szeretni-
való.

SZARKA KLÁRA

(Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 396 oldal, 2480 Ft)